

Необхідно застосовувати аналітичний розріз, який може охарактеризувати стан заборгованості: 361/Х/1 «Нормальна дебіторська заборгованість»; 361/Х/2 «Сумнівна дебіторська заборгованість»; 361/Х/3 «Безнадійна дебіторська заборгованість».

Щоб застосувати таку систему аналітичних рахунків з обліку дебіторської заборгованості необхідно виконати такі послідовні облікові операції:

1) залежно від термінів погашення відобразити дебіторську заборгованість на відповідних аналітичних рахунках;

2) контролювати терміни та повноту погашення дебіторської заборгованості;

3) в разі встановлення фактів невчасності погашення здійснення переведення такої заборгованості до складу сумнівної з виконанням відповідного запису на бухгалтерських рахунках;

4) надати інформації про виникнення сумнівної заборгованості управлінському персоналу для вжиття заходів щодо її інкасації;

5) підготовка по закінченню звітної місяця на основі даних аналітичних рахунків управлінського звіту для визначення потенційних обсягів монетаризації дебіторської заборгованості на наступні звітні періоди.

Інформація про дебіторську заборгованість відображається у формі 1 – Звіті про фінансовий стан та формі 5 – Примітках до річної фінансової звітності. Дебіторську заборгованість відносять до майна підприємств та відображають у відповідних розділах активу балансу за принципом розташування в порядку зростання ліквідності активів.

Список літератури

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затв. Наказом МФУ від 08.10.99 № 237. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 12.10.2021)

2. Булат Г. В., Гуменюк А. Ф. Аналіз дебіторської заборгованості та напрями удосконалення управління нею. Вісник Хмельницького національного університету. *Економічні науки*. 2020. № 1. С. 222-226

УДК 657.3:330.338

Євсєєва О. О.

докт. екон.наук, професор,

професор кафедри обліку і аудиту,

Український державний університет залізничного транспорту

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗРАХУНКУ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОГО СТАНУ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ ЗВІТНИХ ДАНИХ ДО АНАЛІЗУ

Управління фінансово-господарською діяльністю підприємств має ґрунтуватися на використанні структурованих та достовірних даних про фінансовий стан підприємства, основним інформаційним джерелом здійснення якого є показники діяльності суб'єкта господарювання, які в сучасних умовах акумулюються у фінансовій звітності, формування показників якої відбувається за рахунок даних бухгалтерського обліку, як складової частини науки про управління [1].

Розмаїття поглядів на методика оцінки фінансового стану призвело, з одного боку, – на закріплення наукового обґрунтування авторських підходів, а з іншого, – до десистематизації можливо розрахованих показників. В той же час, всі сучасні автори сходяться в думці про розрахунок цих показників на основі показників форм фінансової звітності [1].

Отже, інформація про фінансово-господарську діяльність підприємства акумулюється у показниках фінансової звітності, методологія визначення яких чітко прописана

діючим законодавством та формується через систематизацію даних на рахунках бухгалтерського обліку шляхом застосування методики складання звітності за встановленими НП(С)БО [2], П(С)БО [3] та іншими нормативними документами [4].

Одночасно порядок проведення аналізу фінансового стану підприємства за діючим законодавством регулюється Положенням «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 [5], яке визначає фінансовий стан підприємства як сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні можливості підприємства. В той же час на сьогодні Положення [5] можна вважати неактуальним, оскільки встановлена методика розрахунку показників фінансового стану за ним була доцільна до тих пір, доки не були прийняті зміни до діючих нині НП(С)БО [2] та П(С)БО [3], в результаті яких були кардинально переформатовані показники фінансової звітності за порядком їх формування та порядком шифрування у самій звітності за встановленими кодами її статей, внаслідок чого відбулася десистематизація розрахунку показників фінансового стану на основі показників фінансової звітності.

Окрім вищевикладеного, для здійснення відповідних розрахунків в основу покладається і ще одна із методик оцінки фінансового стану, яка зафіксована чинним законодавством у нормативному документі «Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств» [6], пунктом 3.4. яких розкрито загальний алгоритм щодо послідовності здійснення аналізу:

- підготовка звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо);
- визначення критеріїв і показників оцінки фінансового стану (небагатьох найбільш важливих);
- обчислення показників за період, що аналізується;
- оцінка фінансового стану за показниками в динаміці;
- розробка конкретних заходів та прийняття управлінських рішень.

Не дивлячись на більш пізній час розробки даної Методики [6], тим не менш на сьогодні вона не втратила актуальність з точки зору змісту підходу, який закладено в ній щодо основи здійснення економічного аналізу показників фінансового стану саме за визначеними алгоритмічними процедурами. Мова йде про перший етап цієї Методики [6] (підготовка звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо)), якому, як правило, не завжди відводиться належна увага (а іноді ігнорується фахівцями), але саме ретельне виконання цього етапу закладає підґрунтя якісного аналізу, який складається з розрахунків показників фінансового стану на підставі фінансової звітності та можливості надання об'єктивних й неупереджених висновків щодо фактичного стану та подальшого розвитку суб'єкта господарювання.

Отже, вже на початковому етапі запровадження методики оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання необхідно визначитися із підходом, який буде покладено в основу аналітичної діяльності. Справа в тому, що для розрахунку показників фінансового стану використовуються показники балансу та звіту по доходу та витрати, які в сучасних умовах знаходять своє відображення у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан) на ___20__ р.» та формі № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за ___20__ р.», що встановлено НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2].

І справа навіть не в тому, що пунктом 4 розділу III «Якісні характеристики фінансової звітності та принципи її складання» НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до

фінансової звітності» [2] затверджена вимога щодо забезпечення можливості користувачам надавати порівнювальність фінансових звітів підприємства за різні періоди та фінансових звітів різних підприємств, а в тому як це забезпечити методологічно та технічно з метою усунення отримання некоректно розрахованих показників, що може призвести до перекручування інформації та хибних висновків.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2] визначає баланс (звіт про фінансовий стан) як звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал, тобто баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду. Звіт про фінансові результати розкриває інформацію про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період.

Враховуючи, що переважна більшість показників фінансового стану підприємств розраховується на підставі даних форм 1 та 2, де за розрахунком одночасно приймають участь і показники форми 1, і показники форми 2, постає методологічна перепона проведення адекватних розрахунків, адже показники цих форм не є співставними за періодом, не дивлячись на їх поєднання одним звітним періодом, оскільки форма 1 надає дані «на дату» (тобто на кінець останнього дня звітного періоду), а форма 2 – «за звітний період». Є показники фінансового стану, які розраховуються й із застосуванням інших форм фінансової звітності (звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності), показники по яких також містять інформацію «за звітний період».

За для вираженого здійснення першого етапу аналізу і оцінки фінансового стану – підготовки звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо) – нами пропонується виходити із мети аналізу та інформаційного забезпечення вихідними звітними даними, в такі можливі способи:

– використання даних форми № 1 без доведення їх до співставного вигляду – для проведення точкового (моментного) аналізу. Це дозволяє на підставі даних одного звітного періоду тим не менш здійснити аналіз в динаміці – на початок та на кінець звітного періоду;

– використання даних форми № 1 із доведенням до співставного вигляду (розрахунок так званого середньоарифметичного балансу за звітний період, що умовно переводить дані балансу із моментних показників в показники періоду). Це дозволяє на підставі даних двох та більше звітних періодів здійснити аналіз в динаміці по звітних періодах.

Зауважимо, при наявності даних тільки за один звітний період немає можливості оцінити дані в наявності, а тільки за рекомендованими або нормативними або галузевими показниками тощо.

При наявності даних за два та більше періодів є можливість адекватної оцінки показників і в динаміці, і в порівнянні із рекомендованими або нормативними або галузевими показниками тощо.

Отже, процедура підготовки звітних даних до аналізу (технічна перевірка правильності заповнення фінансової звітності, приведення даних у порівняльний вигляд тощо) є вкрай важливою в застосуванні будь-якої методики оцінки фінансового стану на підставі показників фінансової звітності суб'єкта господарювання та є запорукою якісного економічного аналізу.

Список літератури

1. Євсєєва О.О., Анікіна О.С., Нікуліна С.В. Актуальність формування універсального підходу до оцінки фінансового стану підприємства на основі

показників форм фінансової звітності. *Економічний простір* : збірник наукових праць. № 148. Дніпропетровськ : ПДАБА, 2019. С. 129–143.

2. Перелік національних стандартів бухгалтерського обліку і звітності. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SH000099.html.

3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку. URL: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo.htm>.

4. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні. URL: http://kodeksy.com.ua/pro_buhgalters_kij_oblik_ta_finansovu_zvitnist.htm.

5. Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації»: наказ Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.

6. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств: 28.07.2006. Центральна спілка споживчих товариств України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0006626-06#Text>.

Криктенко О. В.

студентка 4 курсу економічного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ФІНАНSOVA ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА: ЗНАЧЕННЯ, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА СПОСОБИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Успішна діяльність будь-якого підприємства залежить від вміння керівників та працівників правильно розробляти плани подальшої діяльності підприємства і стратегії щодо отримання майбутніх перспектив, а також, уникнення можливих загроз та утисків з боку конкурентів. Для цього необхідно мати надійне джерело фінансових показників, що висвітлюватиме необхідну інформацію про всі процеси, операції та події, які відбуваються на підприємстві, його фінансовий стан на визначений період часу, та може забезпечити інформаційні потреби і запити внутрішніх та зовнішніх користувачів. Така відповідальність покладається саме на фінансову звітність.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансова звітність – це «... звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства» [1].

Фінансова звітність складається з балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності[4]. Облікова інформація, перед внесенням до фінансової звітності, проходить етапи перевірки, аналізу, співставлення та доповнення. Фінансова звітність подається на дату її фактичної передачі за належністю.

Вся облікова інформація, яка подається у фінансовій звітності є загальнодоступною для будь-яких користувачів і повинна оприлюднюватися не пізніше визначених законодавством термінів для нормального функціонування. У разі потреби юридичних та фізичних осіб копій фінансової звітності, підприємство зобов'язане надати їм у порядку визначеному Законом України «Про доступ до публічної інформації» [2].

Нормативно-правові бази забезпечують ефективне і раціональне ведення бухгалтерського обліку та складання і подання фінансової звітності підприємства.

Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності сприяє реформуванню обліково-аналітичного, інформаційного та методичного забезпечення діяльності підприємств. Так як методологічні засади МСФЗ застосовуються для досягнення